

นวัตกรรม “การส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานการบริการ สุขภาพในศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชนและสร้างหลักประกันสุขภาพ ในพื้นที่บ้านวังผา”

สาขาการบริการในศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน และการสร้างหลักประกันสุขภาพ
ประจำปีพ.ศ. ๒๕๖๘

นางสาวปุณยนุช วงษ์คำเครือ

อสม. ดีเด่นระดับภาคเหนือ
จังหวัดตาก

ชื่อนวัตกรรม : การส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานบริการสุขภาพในศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชนและสร้างหลักประกันสุขภาพในพื้นที่บ้านวังผา

ชื่อเจ้าของผลงาน : นางสาวปยุตยนาช วงษ์คำเครือ

ประเภทนวัตกรรม : ☐ นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Product innovation)

☒ นวัตกรรมบริการ (Service innovation)

☐ นวัตกรรมกระบวนการ (Process innovation)

จังหวัด : ตาก

อสม. ดีเด่นระดับ ☒ เขต ☒ ภาค

ที่มาและความสำคัญของการสร้างนวัตกรรม

การพัฒนาระบบบริการสุขภาพในชุมชนบ้านวังผาเริ่มจากปัญหาพื้นฐานของกลุ่มคนไทยพลัดถิ่นที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนและไม่สามารถเข้าถึงสิทธิพื้นฐานด้านสุขภาพได้ แม้จะเกิดและอาศัยอยู่ในประเทศไทยมายาวนานกว่า 40 ปี กลุ่มคนเหล่านี้ต้องเผชิญกับปัญหาการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพ การศึกษา และสิทธิความเป็นพลเมือง

การต่อสู้เพื่อสิทธิของกลุ่มคนไทยพลัดถิ่นนำโดย “ป้าเพลิน” หรือ นางเพลินใจ เลิศลักษณ์วงศ์ พยาบาลจิตอาสาและผู้นำชุมชน ซึ่งใช้เวลานานกว่า 15 ปีในการรวบรวมข้อมูล ยื่นฟ้องคดี จนได้รับการคืนสัญชาติและสามารถเข้าถึงสิทธิด้านหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าในปี 2560 รวม 351 ราย

ช่วงเวลาต่อมา สภาพแวดล้อมทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้ชุมชนเผชิญกับโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) เช่น เบาหวาน ความดัน หัวใจ และมะเร็ง ซึ่งเป็นปัญหาสุขภาพสำคัญในประเทศไทย การสร้างกลไกชุมชนให้สามารถดูแล ป้องกัน และฟื้นฟูสุขภาพของตนเองได้ จึงกลายเป็นหัวใจของนวัตกรรมในพื้นที่บ้านวังผา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงบริการสุขภาพของประชาชนในพื้นที่โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง
2. เพื่อพัฒนาศักยภาพครอบครัว ชุมชน และองค์กรในชุมชนให้สามารถจัดการสุขภาพของตนเองได้
3. เพื่อสร้างกลไกการบริหารจัดการด้านสุขภาพในชุมชนอย่างยั่งยืน
4. เพื่อเป็นต้นแบบการจัดตั้งศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน (ศสมช.) ที่สามารถบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนการดำเนินงาน

การดำเนินงานมุ่งเน้นการพัฒนาระบบบริการสุขภาพในระดับชุมชน โดยเริ่มจากการสำรวจและพิทักษ์สิทธิของคนไทยพลัดถิ่น ให้สามารถเข้าถึงหลักประกันสุขภาพ และขยายสู่การพัฒนาศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน (ศสมช.) ซึ่งมีขั้นตอนสำคัญดังนี้

1. การพัฒนาศักยภาพคน ครอบครัว ชุมชน และสภาพแวดล้อมในสังคม เพื่อการป้องกัน และแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพ เช่น โครงการมหัศจรรย์ 1000 วันสู่ 2500 วัน แบบไร้รอยต่อขับเคลื่อนโดยชุมชน เป็นวิทยากรให้ความรู้ผู้ปกครองและเยาวชน เป็นแกนนำในการจัดหางบประมาณเพื่อส่งเสริมให้มีการทำกิจกรรมระหว่างครอบครัว เป็นต้น
2. การจัดบริการสุขภาพ และสวัสดิการทางสังคม ได้แก่ เป็นที่ปรึกษาให้ญาติดูแลผู้ป่วยทั้งทางด้านสุขภาพจิต ผู้สูงอายุ และผู้พิการ เป็นผู้นำและขับเคลื่อนการพิทักษ์สิทธิคนไทยคืนถิ่นบ้านวังผา และเป็นผู้ประสานการทำบัตรประชาชนเคลื่อนที่ให้กับผู้ป่วยติดเตียง
3. การพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ การจัดเวที “เรียนรู้ เข้าใจ เข้าถึง และสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้านภูมิสังคม นำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน” ในชมรมผู้สูงอายุ และกลุ่มแม่บ้าน
4. การประสานความร่วมมือขององค์กรต่างๆ ในชุมชน ได้แก่ การขอรับงบประมาณสนับสนุนจากเทศบาลและกองทุนหมู่บ้าน การอบรมเยาวชนด้านยาเสพติดร่วมกับโรงเรียน จัดกิจกรรมค่ายธรรมะสำหรับเยาวชนในช่วงปิดเทอม กิจกรรมตักบาตรนมจืดเดือนละครั้ง ร่วมกับบ้าน วัด และโรงเรียน

ผลการดำเนินงาน/ประโยชน์ที่ได้รับ

1. เกิดกองทุนยาเพิ่มในศูนย์สาธารณสุขมูลฐานบ้านวังผาเพื่อเป็นกองทุนในการจัดการบริหารและจัดซื้อยาสามัญประจำบ้านเพื่อส่งเสริมกิจกรรมด้านสุขภาพให้กับประชาชน
2. กองทุนเพื่อนช่วยเพื่อน ได้มาจากการสมทบของ อสม. ทุก 6 เดือน
3. กองทุนปุจายาแบบยั่งยืนใน ศสมช.
4. กองทุนธนาคารขยะและศูนย์การเรียนรู้สมทบกองทุนยาใน ศสมช.และใช้เป็นกองทุนปุจายาแจกผู้ด้อยโอกาส
5. เครือข่ายพิทักษ์สิทธิคนไทยคืนถิ่น 351 ราย
6. ผลการใช้แบบประเมินความพึงพอใจด้านคุณภาพการให้บริการในภาพรวมศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน (ศสมช.) จำนวนทั้งหมด 558 คน พบว่า ระดับความพึงพอใจ มากที่สุด จำนวน 352 คน
7. เกิดเครือข่าย ในการร่วมทำงานและขับเคลื่อนงานทั้ง 14 องค์ประกอบและหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าในชุมชนแบบต่อเนื่องและยั่งยืน

ปัจจัยความสำเร็จ

1. ผู้นำชุมชนที่มีวิสัยทัศน์ โดยเฉพาะบทบาทของ “ป้าเพลิน” ที่เป็นแรงผลักดันสำคัญ
2. ความร่วมมือของ อสม. และประชาชนทั้งในด้านแรงงาน องค์ความรู้ และการสนับสนุนทุน
3. ระบบกองทุนที่ยั่งยืนโดยใช้กิจกรรมในชุมชนสร้างรายได้สมทบทุนบริการสุขภาพ
4. การบูรณาการกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ องค์กรเอกชน และภาคประชาชน
5. การพัฒนาอย่างต่อเนื่องทั้งด้านองค์ความรู้ เทคโนโลยี และการบริหารจัดการ

โอกาสในการพัฒนา

การเป็นศูนย์การเรียนรู้และที่ศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากหน่วยงานต่างๆ ทั้งการส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชนและสร้างหลักประกันสุขภาพ และสร้างความมั่นใจแก่ประชาชนในบทบาทของ อสม. ที่ให้บริการ

ภาคผนวก

